

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ВІННИЦЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ МИХАЙЛА КОЦЮБИНСЬКОГО**

СІРАК ІННА ПЕТРІВНА

УДК 378.094.147.091.33:61(043.3)

**ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ МЕДИЧНИХ СЕСТЕР
ДО ПРОФЕСІЙНОЇ САМОРЕАЛІЗАЦІЇ**

13.00.04 – теорія і методика професійної освіти

АВТОРЕФЕРАТ

дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата педагогічних наук

Вінниця – 2017

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана у Вінницькому державному педагогічному університеті імені Михайла Коцюбинського, Міністерство освіти і науки України, м. Вінниця.

Науковий керівник: кандидат педагогічних наук, професор
Кадемія Майя Юхимівна,
Вінницький державний педагогічний університет
імені Михайла Коцюбинського,
завідувач кафедри інноваційних та інформаційних
технологій в освіті, м. Вінниця.

Офіційні опоненти: доктор педагогічних наук, професор,
член-кореспондент НАПН України
Цехмістер Ярослав Володимирович,
Національний медичний університет
імені О. О. Богомольця,
перший проректор з науково-педагогічної роботи,
м. Київ;

кандидат педагогічних наук, доцент
Пайкуш Маріанна Андріївна,
Львівський національний медичний університет
імені Данила Галицького,
доцент кафедри біофізики, м. Львів.

Захист відбудеться «21» листопада 2017 року об 11.00 год. на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 05.053.01 у Вінницькому державному педагогічному університеті імені Михайла Коцюбинського за адресою: 21100, м. Вінниця, вул. Острозького, 32, корпус 2, зала засідань.

З дисертацією можна ознайомитися в бібліотеці Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського (21100, м. Вінниця, вул. Острозького, 32) та на сайті університету за адресою www.vspu.edu.ua

Автореферат розісланий «20» жовтня 2017 року.

Вчений секретар
спеціалізованої вченої ради

А. М. Коломієць

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність дослідження. Виконання важливих завдань, пов'язаних з реформуванням медичної галузі в Україні, потребує якісного вдосконалення системи професійної підготовки медичних працівників, зокрема, медичних сестер. Це вимагає від викладачів медичних коледжів оновлення змістового компонента процесу навчання для забезпечення готовності майбутніх фахівців до професійної самореалізації. Майбутні медичні сестри мають бути освіченими, мобільними, самостійними у прийнятті рішень, відповідальними за наслідки своєї діяльності та готовими до самореалізації у професійній діяльності. З огляду на це, одним з головних завдань професійної медсестринської освіти є підготовка кваліфікованих конкурентоспроможних кадрів, орієнтованих на професійну самореалізацію. Це ставить перед системою медичної освіти складне завдання вдосконалення навчально-виховного процесу підготовки майбутніх медичних сестер з метою підвищення рівня їхньої готовності до професійної самореалізації.

Загальнопедагогічні аспекти підготовки майбутніх фахівців досліджували В. Андрущенко, Г. Васянович, Р. Гуревич, І. Зязюн, М. Кадемія, А. Коломієць, В. Кремень, О. Матяш, В. Штифурак, В. Шахов та ін.; шляхи творчого професійного розвитку особистості майбутнього фахівця – О. Акімова, Н. Кічук, О. Коберник, О. Куцевол, С. Сисоєва, Г. Тарасенко та ін.

Філософський аспект проблем самореалізації особистості розкрито в працях таких науковців, як-от: Н. Кулик (самореалізація особистості як філософська проблема); Т. Луговська (філософські аспекти самореалізації людини); Н. Овчаренко (особливості методології аналізу філософсько-освітнього змісту поняття «самореалізація особистості»); М. Недашковська (самореалізація особистості як феномен культури); Є. Підвисоцька (проблема самореалізації в соціально-філософських концепціях); Л. Циренова (самореалізація особистості як предмет філософського дослідження); Н. Юхименко (гуманістичні параметри самореалізації особистості) та ін.

Самореалізація є предметом психологічних досліджень таких науковців: Р. Ассаджіолі (самореалізація та психічні розлади); Ф. Базаєва (аналіз феномена самореалізації в зарубіжній гуманістичній психології); Г. Балл (концепція самоактуалізації особистості в гуманістичній психології); В. Бочелюк (соціально-психологічні особливості самореалізації особистості в сучасному суспільстві); Г. Волинка (закономірності самореалізації і особистості, яка самореалізовується); Е. Галажинський (самореалізація особистості: погляд з позиції психоісторії); В. Демиденко (самореалізація: сутність, становлення, розвиток); Н. Кебіна (основи формування і самореалізації особистості); Л. Коростильова (особливості стратегій самореалізації і стилі особистості); Д. Леонтьєв (самореалізація і сутнісні сили людини); В. Муляр (самореалізація особистості як соціальна проблема); М. Садова (психологічні складові потенціалу самореалізації особистості) та ін.

Проблема самореалізації особистості в різних аспектах проаналізована у педагогічних дослідженнях науковців: Н. Азарян (самореалізація особистості в

професійній діяльності); Т. Баришнікова (розвиток здатності до самореалізації у студентів ВНЗ); Л. Брилева (самореалізація особистості в художньому колективі); М. Ватковська (самореалізація особистості в освітньому просторі); Л. Дудікова (формування готовності до професійного самовдосконалення у майбутніх лікарів); Є. Єфімова (творча самореалізація майбутнього педагога); А. Зайцева (творча самореалізація майбутніх учителів музики); Р. Зобов (самореалізація і творчість); А. Ідинов (самореалізація особистості у невиробничій сфері суспільства); І. Іонова (педагогічні умови творчої самореалізації старшокласників у процесі навчальної проектної діяльності); А. Ковальова (педагогічні умови самореалізації старшокласників у навчально-виховному процесі загальноосвітньої школи); Е. Коломієць (методологічні проблеми самореалізації особистості у просторі освіти); І. Краснощок (особистісна самореалізація майбутнього вчителя в навчально-виховному середовищі педагогічного університету); Н. Лосєва (самореалізація викладача: теоретичний аспект); Г. Матукова (самореалізація як чинник становлення компетентності майбутніх економістів); Г. Мільчевська (психолого-педагогічні підходи до вивчення проблеми особистісної самореалізації старшого підлітка); Н. Пилипенко (психологічні особливості самореалізації особистості в умовах професійної кризи); В. Радул (дослідження особливостей самореалізації особистості); О. Савчук (особистісна самореалізація майбутніх учителів природничих дисциплін як шлях до професійного розвитку) та ін.

Аналіз наукових джерел вітчизняної педагогіки, теорії і практики вищої освіти показав, що накопичено значний досвід, який може стати основою професійної підготовки майбутніх медичних сестер до професійної самореалізації. У контексті дослідження особливого значення набувають наукові розробки проблем вищої медичної освіти, висвітлені в працях таких науковців, як Т. Бабенко, О. Бастракова, А. Борисюк, І. Булах, О. Волосовець, Ю. Вороненко, Л. Дудікова, І. Кузнецова, Л. Логуш, М. Мруга, О. Неловкіна-Берналь, М. Осійчук, М. Пайкуш, М. Тимофієва, С. Тихолаз, Н. Шигонська, О. Юдіна, Я. Цехмістер та ін.; шляхів розвитку медсестринської освіти (Н. Білім, О. Горай, О. Гуменюк, Т. Закусилова, О. Ковальчук, К. Куренкова, Ю. Лавриш, О. Маркович, С. Мухіна, Т. Павлюк, М. Попіль, Л. Супрун, І. Тарновська, З. Шарлович, М. Шегедин та ін.); підготовки студентів у медичному коледжі: К. Бобер, І. Бойчук, О. Васильєва, І. Гук, В. Коваленко, В. Копетчук, О. Кравченко, О. Кривонос, К. Соцький, І. Тимошук, Я. Цехмістер та ін. Питання формування готовності майбутніх медичних сестер до професійної самореалізації поки що не виступали предметом спеціального вивчення.

Дослідження стану розв'язання в теорії й практиці проблем формування готовності майбутніх медичних сестер до професійної самореалізації дозволило виявити низку *суперечностей* між:

– потребою суспільства в суттєвому підвищенні рівня професійної підготовки майбутніх медичних сестер і недостатнім усвідомленням учасниками навчального процесу в медичних коледжах значення підготовки студентів до професійної самореалізації в цьому процесі;

– потребою майбутніх медичних сестер у формуванні готовності до професійної самореалізації та недостатнім відображенням цих аспектів у змісті дисциплін медичного коледжу;

– необхідністю формування готовності майбутніх медичних сестер до професійної самореалізації та невизначеністю педагогічних умов, що сприяють ефективності досліджуваного процесу.

Актуальність означеної проблеми, необхідність розв'язання окреслених вище суперечностей, відсутність фундаментальних педагогічних досліджень, які б системно розглядали проблему підготовки студентів медичних коледжів до професійної самореалізації, зумовили вибір теми дисертаційного дослідження: **«Формування готовності майбутніх медичних сестер до професійної самореалізації».**

Зв'язок з науковими програмами, планами, темами. Дослідження виконувалось у межах науково-дослідної теми кафедри психології та соціальної роботи Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського «Соціально-психологічні аспекти особистісного професійного становлення майбутніх фахівців соціономічних спеціальностей» (протокол № 6 від 12 грудня 2012 року); науково-дослідної роботи Вінницького медичного коледжу ім. акад. Д.К. Заболотного «Формування професійної компетентності у студентів через впровадження інноваційних технологій навчання та вдосконалення навчально-виховного процесу на основі розвитку самостійної та творчої активності викладачів та студентів» (протокол № 1 від 11 вересня 2012 року).

Тема дисертації затверджена вченою радою Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського (протокол №5 від 26.10.2016 р.) і узгоджена в Міжвідомчій раді з координації наукових досліджень з педагогічних і психологічних наук в Україні (протокол №1 від 31.01.2017 р.).

Мета дослідження полягає в розробленні, теоретичному обґрунтуванні та експериментальній перевірці педагогічних умов формування готовності майбутніх медичних сестер до професійної самореалізації та методики реалізації цих умов у процесі їхньої професійної освіти в медичних коледжах.

Об'єкт дослідження – професійна підготовка майбутніх медичних сестер у медичних коледжах.

Предмет дослідження – педагогічні умови формування готовності майбутніх медичних сестер до професійної самореалізації та методики їх реалізації в освітньому процесі медичних коледжів.

Гіпотеза дослідження полягає в припущенні, що рівень готовності майбутніх медичних сестер до професійної самореалізації зростає за умови спрямованості їхньої професійної підготовки в медичних коледжах на професійну самореалізацію, що забезпечується:

- формуванням мотиваційних установок майбутніх медичних сестер на професійну самореалізацію засобами імітаційного моделювання;

- активізацією пізнавальної діяльності студентів засобами інформаційно-комунікаційних технологій;

- розробленням і реалізацією в медичному коледжі програми позааудиторних заходів, спрямованих на підготовку майбутніх медичних сестер до професійної самореалізації;

- створенням у медичному коледжі рефлексивно-орієнтованого середовища.

Відповідно до об'єкта, предмета, мети, гіпотези визначено такі **завдання дослідження**:

1. З'ясувати стан розробленості проблеми професійної самореалізації особистості в філософському, психологічному, педагогічному аспектах.

2. Здійснити дефінітивний аналіз поняття «готовність майбутніх медичних сестер до професійної самореалізації», з'ясувати структуру, критерії та рівні цієї готовності.

3. Визначити й обґрунтувати педагогічні умови та модель формування готовності майбутніх медичних сестер до професійної самореалізації.

4. Розробити методику реалізації педагогічних умов підготовки майбутніх медичних сестер до означеної діяльності та експериментально перевірити її ефективність.

5. Укласти навчально-методичні матеріали для студентів, викладачів медичних коледжів щодо підготовки майбутніх медичних сестер до професійної самореалізації.

Для досягнення поставленої мети в роботі були використані такі загальнонаукові **методи дослідження**: метод теоретичного узагальнення, якісного аналізу та синтезу – для уточнення змісту поняття «готовність майбутніх медичних сестер до професійної самореалізації», його структури, критеріїв і показників; системного аналізу – для визначення педагогічних умов формування готовності майбутніх медичних сестер до професійної самореалізації; емпіричні (спостереження, анкетування, тестування, бесіди тощо) – для визначення рівнів готовності майбутніх медичних сестер до професійної самореалізації; педагогічний експеримент – для перевірки ефективності розроблених педагогічних умов формування готовності майбутніх медичних сестер до професійної самореалізації й розробленої методики; методи математичної статистики – для визначення статистичної значущості результатів.

Експериментальна база дослідження. Експериментальне дослідження проводилося на базі Вінницького медичного коледжу ім. акад. Д.К. Заболотного, Погребищенського медичного коледжу, Гайсинського медичного коледжу, Комунального вищого навчального закладу Київської обласної ради «Білоцерківський медичний коледж», Рівненського державного базового медичного коледжу, Комунального вищого навчального закладу «Дніпровський базовий медичний коледж» Дніпропетровської обласної ради. Всього в експерименті взяло участь 392 студенти та 14 викладачів.

Наукова новизна й теоретичне значення дослідження полягають у тому, що:

- *вперше* визначені й обґрунтовані педагогічні умови (формування мотиваційних установок майбутніх медичних сестер на професійну самореалізацію засобами імітаційного моделювання; активізація пізнавальної

діяльності студентів засобами інформаційно-комунікаційних технологій; розроблення і реалізація у медичному коледжі програми позааудиторних заходів, спрямованих на підготовку майбутніх медичних сестер до професійної самореалізації; створення у медичному коледжі рефлексивно-орієнтованого середовища); створено модель підготовки майбутніх медичних сестер до професійної самореалізації; розроблено методику реалізації педагогічних умов формування готовності майбутніх медичних сестер до професійної самореалізації;

- *уточнено* сутність і структурні компоненти (мотиваційний, пізнавальний, операційний, рефлексивний) готовності майбутніх медичних сестер до професійної самореалізації; критерії (мотиваційно-ціннісний, когнітивно-особистісний, творчо-діяльнісний, рефлексивно-регулятивний), показники та характеристики рівнів готовності майбутніх медичних сестер до професійної самореалізації;

- *дістали подальшого розвитку* технології й форми підготовки майбутніх медичних сестер до професійної самореалізації.

Практичне значення дослідження полягає в обґрунтуванні, розробленні, апробації та впровадженні авторської поетапної методики реалізації педагогічних умов формування готовності майбутніх медичних сестер до професійної самореалізації, навчально-методичного посібника «Готовність майбутніх медичних сестер до професійної самореалізації»; методичних рекомендацій «Професійна самореалізація майбутніх медичних сестер: методи діагностики», де містяться вказівки щодо застосування діагностичних методів, анкети для викладачів медичних коледжів, які вони можуть використовувати у своїй роботі з метою підготовки майбутніх медичних сестер до професійної самореалізації.

Основні результати дослідження впроваджені в практику підготовки медичних сестер у Погребищенському медичному коледжі (довідка № 01-37/97 від 15.05.2017 р.), Гайсинському медичному коледжі (довідка № 89 від 12.05.2017 р.), Комунальному вищому навчальному закладі Київської обласної ради «Білоцерківський медичний коледж» (довідка № 359 від 11.05.2017 р.), Рівненському державному базовому медичному коледжі (довідка № 229 від 15.05.2017 р.), Комунальному вищому навчальному закладі «Дніпровський базовий медичний коледж» Дніпропетровської обласної ради (довідка № 01-01/312 від 16.05.2017 р.)

Апробація результатів дослідження. Основні положення та результати дослідження обговорені на науково-практичних конференціях, у тому числі на 13 міжнародних: «Фармацевтичні та медичні науки: актуальні питання. Організація наукових досліджень «Salutem» (Дніпропетровськ, 2014); «Особливості модернізації предмету досліджень представників медичних наук» (Київ, 2014); «Актуальні питання стратегії, тактики застосування та дослідження антибіотиків, антисептиків, дезінфектантів» (Вінниця, 2014); «Пріоритети сучасної медицини: теорія і практика» (Одеса, 2015); «Вища освіта України у контексті загальних цивілізаційних змін: виклики та можливості сьогодення» (Київ, 2015); V ювілейний Міжнародний медичний конгрес «Впровадження сучасних досягнень медичної науки у практику охорони здоров'я України» (Київ, 2016); «Вища освіта

в медсестринстві: проблеми і перспективи» (Житомир, 2016); «Сучасні тенденції розвитку науки» (Київ, 2017); «Педагогіка і психологія: сучасні методики та інновації, досвід практичного застосування» (Одеса, 2017); «Иновационные процессы в условиях глобализации мировой экономики: проблемы, тенденции, перспективы» (Прага, 2017); «Інновації та сучасні технології в системі освіти: внесок Польщі та України» (Сандомир, Польща, 2017); VI Міжнародний медичний конгрес «Впровадження сучасних досягнень медичної науки у практику охорони здоров'я України» (Київ, 2017); VI Міжнародний медичний конгрес «Українська школа медсестринства» (Київ, 2017); *всеукраїнських*: «Сучасна освітня ситуація у вищій школі та пошуки шляхів ефективного навчання» на базі Сумського базового медичного коледжу (Суми, 2013); Всеукраїнська науково-практична конференція педагогічних працівників вищих медичних (фармацевтичних) начальних закладів «Модернізація структури та змісту підготовки молодих спеціалістів фармацевтичної галузі» (Харків, 2014); «Сучасна вища освіта: проблеми і перспективи»; «Актуальні проблеми сучасної науки та наукових досліджень» (Вінниця, 2016); «Актуальні питання лабораторної діагностики та медицини сьогодення» (Вінниця, 2016).

Публікації. Основні результати дослідження опубліковано у 26 наукових працях, всі одноосібні, зокрема: 9 статей – у провідних наукових фахових виданнях України, 2 – у закордонних періодичних виданнях, 1 стаття у збірнику наукових праць і 12 тез – у матеріалах конференцій; 1 навчально-методичний посібник, 1 методичні рекомендації.

Обсяг і структура дисертації. Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків і списку використаних джерел до кожного розділу (321 найменування), загальних висновків, додатків. Загальний обсяг дисертації – 296 сторінок, із них 183 – основного тексту. Робота містить 35 таблиць на 10 сторінках, 10 рисунків на 3 сторінках.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЇ

У першому розділі «**Теоретичні основи формування готовності майбутніх медичних сестер до професійної самореалізації**» розглянуто базові поняття дослідження; висвітлено проблеми підготовки майбутніх медичних сестер у педагогічній теорії і практиці; розкрито освітній потенціал фахових дисциплін у підготовці майбутніх медичних сестер до професійної самореалізації.

Оновлення сучасної медичної освіти, її парадигмальних засад диктує якісно нові вимоги до підготовки майбутніх медичних сестер. У цьому контексті одним із пріоритетних завдань підготовки майбутніх медичних сестер у медичних коледжах є формування їхньої готовності до професійної самореалізації. Саме в процесі підготовки майбутніх фахівців до професійної самореалізації у студентів виникають прагнення до набуття фахового досвіду і закріплення його на суб'єктивному рівні особистості, досягнення успіху в квазіпрофесійній діяльності, бажання вдосконалювати та розвивати власний потенціал. У процесі підготовки майбутніх медичних сестер до професійної самореалізації в них формуються вміння й особистісні якості, що забезпечують як якість навчання у медичному коледжі, так і ефективність майбутньої професійної діяльності.

Згідно з логікою дослідження уточнено сутність і взаємозв'язок базових у контексті формування готовності майбутніх медичних сестер до професійної самореалізації понять: «самореалізація», «готовність майбутніх медичних сестер до професійної самореалізації» тощо. Теоретичний аналіз філософської, психологічної, педагогічної, медичної літератури дозволив визначити термін «самореалізація» як виявлення і розвиток людиною особистісних здібностей у всіх сферах життєдіяльності. Вважаємо, що самореалізація майбутніх медичних сестер є процесом практичного втілення індивідуального творчого потенціалу студентів, що детермінований сукупністю їхніх уявлень про власні професійно-медичні здібності, відображає міру можливостей актуалізації творчих потенцій студентів під час цілеспрямованої медичної діяльності та орієнтується на відповідний результат.

Спираючись на підходи науковців (Ю. Колісник-Гуменюк, О. Кравченко, І. Лебедик, Л. Рибалко, К. Соцький та ін.), тлумачимо «готовність майбутніх медичних сестер до професійної самореалізації» як характеристику особистості, що охоплює спрямованість на самореалізацію в майбутній професійній діяльності, прагнення до розширення, поглиблення й постійного вдосконалення професійних знань і вмінь; прагнення до всебічного розкриття власного професійного потенціалу в різних видах фахової діяльності, що зумовлює самозміни особистості в процесі навчання у медичному коледжі.

Професійну підготовку майбутніх медичних сестер у контексті досліджуваної проблеми розуміємо як складову системи їхньої ступеневої освіти, яка передбачає оволодіння знаннями, вміннями, навичками, визначеними в галузевому стандарті, необхідними майбутнім фахівцям з метою надання медсестринської допомоги пацієнтам і спрямованість на максимально ефективну їхню підготовку до професійної самореалізації.

З'ясовано, що дисципліни циклів загальноосвітньої, гуманітарної, соціально-економічної, природничо-наукової, професійної та практичної підготовки мають значні потенційні можливості у формуванні готовності майбутніх медичних сестер до професійної самореалізації за умови належного спрямування теоретичного матеріалу лекцій і розроблення спеціальних практичних завдань.

У другому розділі **«Педагогічні умови та методика реалізації педагогічних умов формування готовності майбутніх медичних сестер до професійної самореалізації»** визначено структуру та критерії сформованості готовності майбутніх медичних сестер до професійної самореалізації; обґрунтовано педагогічні умови та модель формування готовності майбутніх медичних сестер до професійної самореалізації; описано методику реалізації педагогічних умов формування готовності майбутніх медичних сестер до професійної самореалізації.

Специфіка формування готовності майбутніх медичних сестер до професійної самореалізації полягає в комплексному засвоєнні базових академічних знань, розвитку відповідних особистісних якостей, розвитку здатності до самоорганізації, самоуправління діяльністю тощо. Тому компонентами готовності майбутніх медичних сестер до професійної

самореалізації визначено: мотиваційний, пізнавальний, операційний, рефлексивний. Вони є взаємопов'язаними і взаємозалежними. У відповідності до виокремлених компонентів визначено критерії і показники готовності майбутніх медичних сестер до професійної самореалізації: мотиви, цілі, інтереси, ціннісні орієнтації, ставлення до професії медичної сестри й до професійної самореалізації; наявність потреби у професійній самореалізації, установка на самоздійснення; спрямованість на досконале оволодіння фаховими знаннями й на професійну самореалізацію; усвідомлення значущості своєї діяльності та необхідності професійної самореалізації (мотиваційно-ціннісний критерій); рівень засвоєння фахових знань; самостійність мислення; емпатійність (схильність до співпереживання); сформованість особистісних якостей (відповідальність, вимогливість, сумлінність, рішучість, наполегливість, самовладання тощо), позитивна професійна «Я-концепція» (когнітивно-особистісний критерій); сформованість практичних професійних умінь і навичок; творча активність, максимально повна актуалізація і реалізація фахових умінь у процесі практики, вміння творчо розв'язувати професійні завдання; здатність до взаємодії (уміння та навички професійного спілкування) з пацієнтом, лікарем, іншими медичними сестрами, родичами пацієнта; самостійність у квазіпрофесійній діяльності (творчо-діяльнісний критерій); здатність до самопроекування власних професійних якостей, самоорганізації, самоуправління своєю діяльністю; здатність до рефлексії; здатність до саморегуляції; вміння оцінити й коригувати результати власної професійної підготовки (рефлексивно-регулятивний критерій).

У процесі аналізу психологічної, педагогічної, медичної літератури виокремлено низку педагогічних умов ефективної фахової підготовки майбутніх медичних сестер до професійної самореалізації: формування мотиваційних установок майбутніх медичних сестер на професійну самореалізацію засобами імітаційного моделювання; активізація пізнавальної діяльності студентів засобами інформаційно-комунікаційних технологій; розроблення і реалізація у медичному коледжі програми позааудиторних заходів, спрямованих на підготовку майбутніх медичних сестер до професійної самореалізації; створення у медичному коледжі рефлексивно-орієнтованого середовища.

В імітаційному моделюванні професійної діяльності майбутніх медичних сестер використовували дві групи форм контекстного навчання: ігрові (розігрування ролей, ділова гра тощо); неігрові (аналіз конкретних і класичних медичних ситуацій, метод «інциденту», дія за інструкцією тощо).

Значну увагу приділяли неігровому моделюванню, що полягає в розробленні конкретних професійних ситуацій й алгоритму їх розв'язання. Для цього використовували такі види ситуацій (за В. Вонсович): ситуація-проблема, у якій студенти знаходять причину виникнення описаної ситуації, ставлять і вирішують проблему; ситуація-оцінка, у якій студенти дають оцінку ухваленим рішенням; ситуація-ілюстрація, у якій студенти одержують приклади з основних тем курсу на підставі розв'язаних проблем; ситуація-вправа, у якій студенти вирішують неважкі завдання, використовуючи метод аналогії (навчальної ситуації).

Важливо, що в процесі розв'язування таких ситуацій майбутні медичні сестри, виконуючи завдання, реалізують себе і свої здібності; спеціально розроблена система завдань спонукає їх до мотивації самореалізації; сама структура цих завдань складається з компонентів, що передбачають невизначеність. Це спонукає студентів до бажання її подолати. Пропоновані ситуації, спрямовані на формування мотивації самореалізації майбутніх медичних сестер, склалися з двох взаємопов'язаних аспектів: предметного (пов'язаного з особливостями навчального предмета і послідовністю в організації діяльності, яка виражається в типах і рівнях складності пропонованих задач, а також в дослідженні завдання на кількість і способи розв'язання) і особистісного (пов'язаного з розкриттям здібностей і можливостей у процесі розробки задуму, структурування, реалізації, діагностики результатів).

Активне застосування мультимедійних програм, ресурсів Інтернет та інформаційно-комунікаційних технологій, що використовували під час формувального етапу педагогічного експерименту, надавало швидкий доступ майбутнім медсестрам до різноманітних навчальних матеріалів, поглиблювало їхню мотивацію до навчання, сприяючи у такий спосіб ефективному формуванню у них готовності до професійної самореалізації.

У Вінницькому медичному коледжі ім. акад. Д. К. Заболотного активно використовували ІКТ не лише під час занять зі студентами, а й під час проведення методичних об'єднань викладачів. Наприклад, методичне об'єднання секції «Лабораторна діагностика» медичних коледжів Вінницького регіону відбувалося у форматі відеоконференції. Проводили науково-практичні семінари, наприклад: «Інформаційно-комунікаційні технології навчання – нова реальність у сучасній освіті». Програма семінару включала: майстер-клас «Вибір оптимального поєднання методів і форм навчання у процесі викладання дисципліни «Мікробіологія»; тренінг «Створення електронного портфоліо викладача медичного навчального закладу»; доповідь «Використання ІКТ у сучасному освітньому процесі»; доповідь «Використання традиційних та інноваційних методик для активізації пізнавальної діяльності студентів на заняттях з педіатрії» тощо.

Формуванню готовності майбутніх медичних сестер до професійної самореалізації сприяли розроблення і реалізація у медичному коледжі спеціально розробленої програми позааудиторних заходів. Зокрема, до розробленої нами програми увійшли: олімпіада з навчальної дисципліни «Медсестринство в геронтології, геріатрії та паліативній медицині», конкурс фахової майстерності «Ескулап», щорічний конкурс професійної майстерності «Кращий за фахом», тижневик до Всесвітнього дня психічного здоров'я, підготовка й проведення флеш-мобу в межах акції боротьби з цукровим діабетом, присвяченого всесвітньому Дню здоров'я, флеш-мобу «Єдина країна» тощо.

Розроблена модель формування готовності майбутніх медичних сестер до професійної самореалізації (рис.1) зображує внутрішню структурну організацію досліджуваного процесу, послідовно відтворює безперервність і поетапність

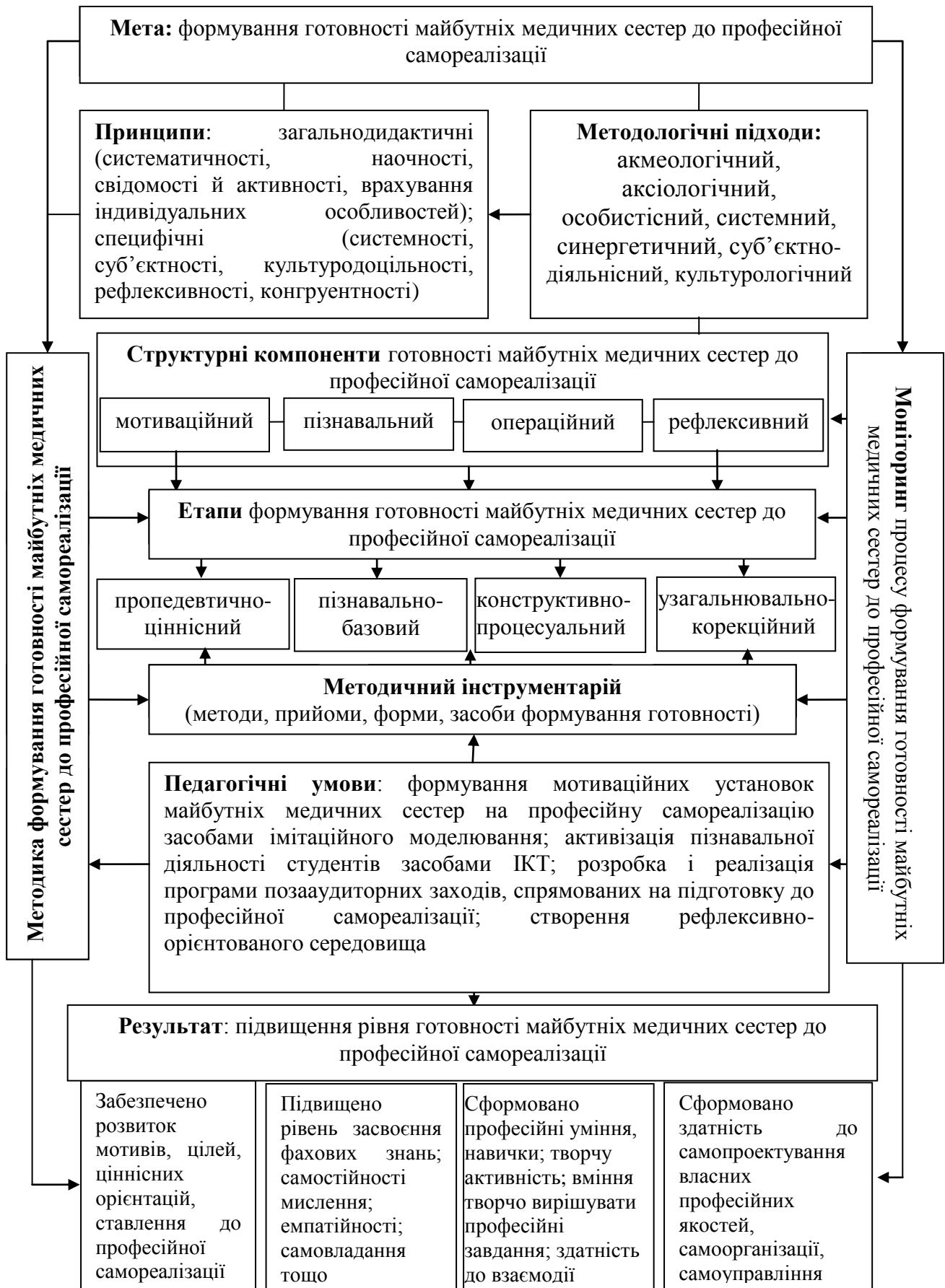

Рис. 1. Модель формування готовності майбутніх медичних сестер до професійної самореалізації

формування в студентів медичних коледжів готовності до професійної самореалізації. Розроблена з урахуванням навчально-пізнавальної, майбутньої професійної медичної діяльності медичних сестер, модель відображає цілі, зміст процесу підготовки майбутніх медичних сестер, методику його здійснення у медичних коледжах і спрямована на очікуваний результат – досягнення позитивної динаміки у формуванні готовності майбутніх медичних сестер до професійної самореалізації.

Модель формування готовності майбутніх медичних сестер до професійної самореалізації містить такі складові: цільову, теоретико-методологічну, змістово-процесуальну, критеріально-результативну.

Експериментальна методика реалізації педагогічних умов формування готовності майбутніх медичних сестер до професійної самореалізації передбачає розвиток досліджуваної якості студентів за етапами: пропедевтично-ціннісним, пізнавально-базовим, конструктивно-процесуальним, узагальнювально-корекційним. Методика поєднує прямий та опосередкований шляхи формування готовності майбутніх медичних сестер до професійної самореалізації, тобто передбачає спеціальну діяльність аудиторну та позааудиторну з формування досліджуваної якості та виховні впливи, що здійснювали в процесі вивчення майбутніми медсестрами нормативних навчальних дисциплін.

З метою формування готовності майбутніх медичних сестер до професійної самореалізації використано форми й методи: проблемні завдання; інтерактивні методи («мікрофон», «мозковий штурм», «поміч», «метод прес», «коло ідей», «ажурна пилка» тощо); рольові й ділові ігри; метод моделювання комунікативних ситуацій; розв'язання квазіпрофесійних ситуацій тощо.

У третьому розділі **«Експериментальна перевірка ефективності методики реалізації педагогічних умов формування готовності майбутніх медичних сестер до професійної самореалізації»** представлено стан сформованості готовності майбутніх медичних сестер до професійної самореалізації; описано організацію і методику проведення експериментальної роботи; визначено ефективність дослідно-експериментальної роботи.

Для дослідження готовності майбутніх медичних сестер до професійної самореалізації використано методи спостереження, анкетування, експертне оцінювання, крім того, за мотиваційно-ціннісним критерієм використано розроблену нами анкету та адаптовані варіанти анкет Л. Дудікової й С. Тихолаз, «Мотивація навчання у ВНЗ» (за Т. Ільїною); за когнітивно-особистісним критерієм – методику «Діагностика рівня емпатії» І. Юсупова, проведення самостійних та контрольних робіт; за творчо-діяльним критерієм – «Тест на визначення рівня комунікації» В. Ряховського, «Тест на виявлення рівня комунікативної культури» С. Знаменської; за рефлексивно-регулятивним критерієм – «Діагностика рівня розвитку рефлексивності» А. Карпова, «Методику дослідження вольової саморегуляції» А. Зверькова та Є. Ейдмана, «Адекватність самооцінки» В. Семиченко тощо.

Як показали результати початкової діагностики, рівень готовності майбутніх медичних сестер до професійної самореалізації є недостатнім. Причинами такого

стану є традиційна зорієнтованість навчально-виховного процесу медичних коледжів лише на фахову підготовку медичних сестер, в результаті чого недооцінюється значущість їхньої підготовки до професійної самореалізації; відсутність у навчальному середовищі спеціально створених умов і застосування спеціально розроблених методик, спрямованих на формування готовності майбутніх медичних сестер до професійної самореалізації.

Результати формувального етапу експерименту свідчать, що реалізація обґрунтованих педагогічних умов і розробленої методики формування готовності майбутніх медичних сестер до професійної самореалізації зумовлює суттєві зміни в структурних компонентах готовності (табл. 1).

Завдяки проведеній дослідно-експериментальній роботі в експериментальній групі суттєво підвищилася кількість студентів з високим рівнем готовності до професійної самореалізації (з 4,04 % до 15,15 %); з середнім рівнем з 53,54 % до 66,16 %; натомість з низьким рівнем кількість респондентів зменшилася з 42,42 % до 18,69 %. У контрольній групі ці показники не зазнали суттєвих змін.

Таблиця 1

Динаміка готовності майбутніх медсестер до професійної самореалізації

осіб	Групи	Рівні готовності					
		Високий		Середній		Низький	
		осіб	%	осіб	%	осіб	%
198	ЕГ після експер.	30	15,15	131	66,16	37	18,69
194	КГ після експер.	11	5,67	111	57,22	72	37,11
198	ЕГ до експер.	8	4,04	106	53,54	84	42,42
194	КГ до експер.	9	4,64	108	55,67	77	39,69

Обчислене значення χ^2 -критерію Пірсона (51,758) та t-критерію (6,046), що обчислювали за допомогою програми Statistica 10, дозволило стверджувати, що в студентів експериментальної групи відбулися статистично значущі зміни (на відміну від студентів контрольної групи).

Отже, мета дослідження досягнута, гіпотеза підтверджена, завдання виконані. Узагальнення результатів теоретичного пошуку та дослідно-експериментальної роботи дозволило зробити

ВИСНОВКИ:

1. Оновлення сучасної медичної освіти, її парадигмальних засад диктує якісно нові вимоги до підготовки майбутніх медичних сестер. У цьому контексті одним із пріоритетних завдань підготовки майбутніх медичних сестер у медичних коледжах є формування їхньої готовності до професійної самореалізації. Саме в процесі підготовки майбутніх фахівців до професійної самореалізації у студентів виникають прагнення до набуття фахового досвіду і закріплення його на суб'єктивному рівні особистості, досягнення успіху в квазіпрофесійній діяльності, бажання вдосконалювати та розвивати власний потенціал. У процесі

підготовки майбутніх медичних сестер до професійної самореалізації в них формуються вміння й особистісні якості, які забезпечують як якість навчання у медичному коледжі, так і ефективність майбутньої професійної діяльності.

2. Аналіз наукових праць з означеної проблеми дає підстави трактувати термін «самореалізація» як виявлення і розвиток людиною особистісних здібностей у всіх сферах життєдіяльності. Самореалізація майбутніх медичних сестер є процесом практичного втілення індивідуального творчого потенціалу студентів, що детермінований сукупністю їхніх уявлень про власні професійно-медичні здібності, відображає міру можливостей актуалізації творчих потенцій студентів під час цілеспрямованої медичної діяльності та орієнтується на відповідний результат. «Готовність майбутніх медичних сестер до професійної самореалізації» тлумачимо як характеристику особистості, що охоплює спрямованість на самореалізацію в майбутній професійній діяльності, прагнення до розширення, поглиблення й постійного вдосконалення професійних знань і вмінь; володіння методами й прийомами самовдосконалення; прагнення до всебічного розкриття власного професійного потенціалу в різних видах фахової діяльності, що зумовлює самозміни особистості в процесі навчання у медичному коледжі.

Професійну підготовку майбутніх медичних сестер розуміємо як складову системи їхньої ступеневої освіти, яка передбачає оволодіння знаннями, вміннями, навичками, визначеними в галузевому стандарті, необхідними майбутнім фахівцям з метою надання медсестринської допомоги пацієнтам і спрямованість на максимально ефективну їхню підготовку до професійної самореалізації.

У структурі готовності майбутніх медичних сестер до професійної самореалізації виокремлено чотири взаємопов'язаних компоненти: мотиваційний, пізнавальний, операційний, рефлексивний. У відповідності до виокремлених компонентів визначено критерії і показники готовності майбутніх медичних сестер до професійної самореалізації: мотиви, цілі, інтереси, ціннісні орієнтації, ставлення до професії медичної сестри й до професійної самореалізації; наявність потреби у професійній самореалізації, установка на самоздійснення; спрямованість на досконале оволодіння фаховими знаннями й на професійну самореалізацію; усвідомлення значущості своєї діяльності та необхідності професійної самореалізації (мотиваційно-ціннісний критерій); рівень засвоєння фахових знань; самостійність мислення; емпатійність (схильність до співпереживання); сформованість особистісних якостей (відповідальність, вимогливість, сумлінність, рішучість, наполегливість, самовладання тощо), позитивна професійна «Я-концепція» (когнітивно-особистісний критерій); сформованість практичних професійних умінь та навичок; творча активність, максимально повна актуалізація і реалізація фахових умінь у процесі практики, вміння творчо вирішувати професійні завдання; здатність до взаємодії (уміння та навички професійного спілкування) з пацієнтом, лікарем, іншими медичними сестрами, родичами пацієнта; самостійність у квазіпрофесійній діяльності (творчо-діяльнісний критерій); здатність до самопроекування власних професійних якостей, самоорганізації, самоуправління своєю діяльністю;

здатність до рефлексії; здатність до саморегуляції; вміння оцінити й коригувати результати власної професійної підготовки (рефлексивно-регулятивний критерій).

3. У процесі аналізу психологічної, педагогічної, медичної літератури виокремлено низку педагогічних умов ефективної фахової підготовки майбутніх медичних сестер до професійної самореалізації, що відображають загальні освітні тенденції в підготовці майбутніх медичних сестер: формування мотиваційних установок майбутніх медичних сестер на професійну самореалізацію засобами імітаційного моделювання; активізація пізнавальної діяльності студентів засобами інформаційно-комунікаційних технологій; розроблення і реалізація у медичному коледжі програми позааудиторних заходів, спрямованих на підготовку майбутніх медичних сестер до професійної самореалізації; створення у медичному коледжі рефлексивно-орієнтованого середовища. Навчання студентів експериментальної групи відбувалося з дотриманням виявлених і обґрунтованих педагогічних умов формування готовності майбутніх медичних сестер до професійної самореалізації.

4. У дослідженні презентована та експериментально перевірена методика реалізації педагогічних умов формування готовності майбутніх медичних сестер до професійної самореалізації, що передбачає такі послідовні етапи роботи: пропедевтично-ціннісний, пізнавально-базовий, конструктивно-процесуальний, узагальнювально-корекційний. Кількісний та якісний аналіз результатів апробації педагогічних умов і методики формування готовності майбутніх медичних сестер до професійної самореалізації констатував позитивну динаміку досліджуваної якості. Зокрема, кількість студентів з низьким рівнем готовності до професійної самореалізації в експериментальній групі зменшилась на 25,25 %; водночас кількість студентів з високим рівнем готовності зросла на 10,1 % (у порівнянні з відповідними показниками в контрольній групі: 1,55 % та 1,03 %). Результати дослідно-експериментальної роботи, їх апробація на міжнародних, всеукраїнських, регіональних конференціях, а також у публікаціях дали змогу констатувати ефективність пропонованих педагогічних умов формування готовності майбутніх медичних сестер до професійної самореалізації та методики їх реалізації. Про це свідчить також порівняння даних констатувального та формувального етапів експерименту. За результатами прикінцевого етапу дослідження відбулися статистично значущі зміни в рівнях готовності майбутніх медичних сестер експериментальної групи до професійної самореалізації. Отже, мета досягнута, гіпотеза доведена, завдання розв'язані.

5. Підготовлене і впроваджене науково-методичне забезпечення формування готовності майбутніх медичних сестер до професійної самореалізації ґрунтується на методичних підходах, дидактичних і специфічних принципах підготовки майбутніх медичних сестер до професійної самореалізації. Воно містить навчально-методичний посібник, методичні рекомендації. У навчально-методичному посібнику «Готовність майбутніх медичних сестер до професійної самореалізації» розкрито сутність і структуру поняття «готовність майбутніх педагогів до професійного саморозвитку», дидактичні та специфічні принципи підготовки майбутніх медичних сестер до професійної самореалізації тощо. У методичних рекомендаціях «Професійна самореалізація майбутніх медичних

сестер: методи діагностики» містяться вказівки щодо застосування діагностичних методів, анкет викладачами медичних коледжів, які вони можуть використовувати у своїй роботі з метою підготовки майбутніх медичних сестер до професійної самореалізації. Упровадження розробленого науково-методичного забезпечення в освітній процес медичних коледжів довело його доцільність й ефективність щодо підготовки майбутніх медичних сестер до професійної самореалізації.

Здійснена теоретико-експериментальна робота, звісно, не вичерпує всіх аспектів підготовки майбутніх медичних сестер до професійної самореалізації. Перспективи подальших досліджень вбачаємо у створенні навчально-методичного забезпечення формування готовності майбутніх медсестер до професійної самореалізації засобами інформаційно-комунікаційних технологій; формування готовності до професійної самореалізації у студентів інших напрямів підготовки та спеціальностей, які навчаються в медичних коледжах.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Статті в наукових фахових виданнях

1. Сірак І. П. Підготовка до професійної самореалізації майбутніх медичних сестер / І. П. Сірак // Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців : методологія, теорія, досвід, проблеми / Зб. наук. праць. – Вип. 44. – Київ-Вінниця, 2016. – С. 262-266.
2. Сірак І. П. Самореалізація особистості: психологічний аспект / І. П. Сірак // Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми / Зб. наук. пр. – Вип. 47. – Київ-Вінниця, 2016. – С. 259-263.
3. Сірак І. П. Сутність поняття «професійна самореалізація» особистості / І. П. Сірак // Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Серія : Педагогіка і психологія : Зб. наук. праць. – Вип. 49. – Вінниця, 2017. – С. 113-117.
4. Сірак І. П. Самореалізація особистості : філософський аспект проблеми / І. П. Сірак // Наукові записки Бердянського державного педагогічного університету. Серія : Педагогічні науки: Зб. наук. пр. – Вип. №1. – Бердянськ, 2017. – С. 50-55.
5. Сірак І. П. Структура готовності майбутніх медичних сестер до професійної самореалізації / І. П. Сірак // Науковий вісник Миколаївського національного університету імені В. О. Сухомлинського. Серія : Педагогічні науки : Зб. наук. пр. – Вип. №2 (57) . – Миколаїв, 2017. – С. 136-149.
6. Сірак І. П. Методика підготовки майбутніх медичних сестер до професійної самореалізації / І. П. Сірак // Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України. Серія «Педагогіка, психологія, філософія» / Редкол. : С. М. Ніколаєнко (відп. ред.) та ін. – К. : Міленіум, 2017. – Вип. 254. – С. 297-302.
7. Сірак І. П. Педагогічні умови формування готовності майбутніх медичних сестер до професійної самореалізації / І. П. Сірак // Вісник

Національного авіаційного університету. Серія : Педагогіка. Психологія : зб. наук. пр. – К. : Вид-во Нац. авіац. ун-ту «НАУ-друк», 2017. – Вип. 3 (10). – С. 189-194.

8. Сірак І. П. Стан сформованості готовності майбутніх медичних сестер до самореалізації / І. П. Сірак // Науковий вісник Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К. Д. Ушинського. – Серія : Педагогіка. – Одеса : ПНПУ імені К. Д. Ушинського, 2017. – Вип. 5 (111). – С. 137-142.

9. Сірак І. П. Результати експериментального дослідження формування готовності майбутніх медичних сестер до професійної самореалізації / І. П. Сірак // Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Серія : Педагогіка і психологія : Зб. наук. пр. – Випуск 51. / Редкол. : В. І. Шахов (голова) та ін. – Вінниця : ТОВ «Нілан ЛТД», 2017. – С. 59-63.

Статті в зарубіжних наукових періодичних виданнях

10. Сірак І. П. Профессиональная самореализация личности : сущность понятия / И. П. Сірак // Инновационные процессы в условиях глобализации мировой экономики : проблемы, тенденции, перспективы / Сб. науч. тр. – Vědecko vydavatelské centrum «Sociosféra-CZ», Praha. 2017. – С. 165-166.

11. Сірак І. П. Сущность и структура готовности будущих медицинских сестер к профессиональной самореализации / И. П. Сірак // Wschodnioeuropejskie Czasopismo Naukowe (East European Scientific Journal) Warszawa, Polska, #5 (21). – С. 180-192.

Наукові праці апробаційного характеру

12. Сірак І. П. Науково-практична робота як дослідницький синтез теоретичної та клінічної медицини / І. П. Сірак // «Фармацевтичні та медичні науки : актуальні питання» : Зб. матер. міжнар. наук.-практ. конф. (м. Дніпропетровськ, 16-17 травня 2014 р.). – Дніпропетровськ : Організація наукових медичних досліджень «Salutem». 2014. – С. 36-38.

13. Сірак І. П. Медико-генетичне консультування – головний чинник профілактики спадкових хвороб / І. П. Сірак // Охорона та захист здоров'я людини в умовах сьогодення : Матер. міжнар. наук.-практ. конф. – Київ, 2014. – С. 105-107.

14. Сірак І. П. Безплідність – загроза нації / І. П. Сірак // Здоров'я нації – здоров'я майбутнього : Матер. наук.-практ. конф. викладачів та студентів ВНЗ I-II р.а. Вінницького регіону. – Вінниця, 2014. – С. 54-56.

15. Сірак І. П. Використання елементів дистанційної освіти у підготовці середнього медичного працівника / І. П. Сірак // Проблеми і перспективи розвитку освіти. Організація дистанційної освіти у загальноосвітній та вищій школі : Зб. статей Всеукр. наук. конф. 15-16 січня 2016 року. – Дніпропетровськ : GlobalNauka. 2016. – С. 123-128.

16. Сірак І. П. З досвіду впровадження шляхів підвищення успішності сучасного студента в умовах сьогодення / І. П. Сірак // Сучасна освітня ситуація у вищій школі та пошуки шляхів ефективного навчання : Матер. IV Всеукр. наук.-

практ. Інтернет конф. на базі Сумського базового медичного коледжу. – Суми, 2013.

17. Сірак І. П. Формування професійної компетентності у діяльності Вінницького медичного коледжу ім. акад. Д. К. Заболотного / І. П. Сірак // Модернізація структури та змісту підготовки молодих спеціалістів фармацевтичної галузі : Матер. Всеукр. наук.-практ. конф. пед. працівників вищих медичних навч. закладів I-II рівнів акредитації. – Харків, 2014. – С. 232-238.

18. Сірак І. П. Медична теорія – основа практичної медицини / І. П. Сірак // Матер. міжнар. наук.-практ. конф. «Особливості модернізації предмету досліджень представників медичних наук». – Київ, Київський медичний науковий центр, 2014. – С. 23-28.

19. Сірак І. П. Організація роботи педагогічного колективу з питань працевлаштування студентів / І. П. Сірак // Пріоритети сучасної медицини : теорія і практика : Матер. міжнар. наук.-практ. конф. Міжнародний гуманітарний університет. Одеський медичний інститут, – Одеса, 2015. – С. 35-38.

20. Сірак І. П. Організація самостійної роботи студентів / І. П. Сірак // Матер. міжнар. наук.-практ. конф. «Вища освіта України у контексті загальних цивілізаційних змін : виклики та можливості сьогодення». – Київ : Видавництво Європейського університету, 2015. – С. 82-86.

21. Сірак І. П. Підготовка майбутніх медичних сестер до професійної самореалізації / І. П. Сірак // Інновації та сучасні технології в системі освіти : внесок Польщі та України : Матер. Міжнар. наук.-практ. конф. (5-6 травня 2017 року, м. Сандомир). – Сандомир, Польща, 2017. – С. 135-139.

22. Сірак І. П. Професійна самореалізація як чинник становлення особистості / І. П. Сірак // Актуальні проблеми сучасної науки та наукових досліджень / Зб. наук. пр. 2016. – Вип. 6 (9). – С. 284-286.

23. Сірак І. П. Компетентнісний підхід до формування готовності майбутніх медичних сестер до професійної самореалізації / І. П. Сірак // Сучасна вища освіта : проблеми та перспективи / Тези доповідей. – Дніпро, 2017. – С. 132-133.

24. Сірак І. П. Стан підготовки майбутніх медичних сестер у контексті підготовки до професійної самореалізації / І. П. Сірак // Педагогіка і психологія : сучасні методики та інновації, досвід практичного застосування : матер. II Міжнар. наук.-практ. конф. – Одеса, 2017. – С. 42-45.

25. Сірак І. П. Професійна самореалізація майбутніх медичних сестер : методи діагностики : методичні рекомендації / Інна Петрівна Сірак. – Вінниця : ТОВ «Нілан ЛТД», 2017. – 124 с.

26. Сірак І. П. Готовність майбутніх медичних сестер до професійної самореалізації : навчально-методичний посібник / Інна Петрівна Сірак. – Вінниця : ТОВ «Нілан ЛТД», 2017. – 155 с.

АНОТАЦІЇ

Сірак І. П. Формування готовності майбутніх медичних сестер до професійної самореалізації. – На правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук зі спеціальності 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти. – Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського, Міністерство освіти і науки України. – Вінниця, 2017.

Дисертацію присвячено актуальній проблемі підготовки майбутніх медичних сестер до професійної самореалізації.

У роботі розкрито сутність професійної самореалізації, «готовності майбутніх медичних сестер до професійної самореалізації», визначено критерії, показники, рівні сформованості досліджуваної якості. Теоретично обґрунтовано й експериментально перевірено педагогічні умови, що позитивно впливають на підготовку майбутніх медичних сестер до професійної самореалізації (формування мотиваційних установок майбутніх медичних сестер на професійну самореалізацію засобами імітаційного моделювання; активізація пізнавальної діяльності студентів засобами інформаційно-комунікаційних технологій; розроблення і реалізація у медичному коледжі програми позааудиторних заходів, спрямованих на підготовку майбутніх медичних сестер до професійної самореалізації; створення у медичному коледжі рефлексивно-орієнтованого середовища) та методику їх реалізації за етапами: пропедевтично-ціннісним, пізнавально-базовим, конструктивно-процесуальним, узагальнювально-корекційним. Розроблено та перевірено модель формування готовності майбутніх медичних сестер до професійної самореалізації.

Ключові слова: майбутні медичні сестри, професійна самореалізація, готовність до професійної самореалізації, педагогічні умови, формування.

Сірак І. П. Формирование готовности будущих медицинских сестер к профессиональной самореализации. – На правах рукописи.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата педагогических наук по специальности 13.00.04 – теория и методика профессионального образования. – Винницкий государственный педагогический университет, Министерство образования и науки Украины. – Винница, 2017.

Диссертация посвящена актуальной проблеме подготовки будущих медицинских сестер к профессиональной самореализации. В работе раскрыта сущность профессиональной самореализации, «готовности будущих медицинских сестер к профессиональной самореализации», определены критерии, показатели, охарактеризованы уровни готовности. Теоретически обоснованы и экспериментально проверены педагогические условия, способствующие формированию готовности будущих медицинских сестер к профессиональной самореализации (формирование мотивационных установок будущих медицинских сестер к профессиональной самореализации средствами имитационного моделирования, активизация познавательной деятельности студентов средствами информационно-коммуникационных технологий; разработка и реализация в

медицинском колледже программы внеаудиторных мероприятий, направленных на подготовку будущих медицинских сестер к профессиональной самореализации; создание в медицинском колледже рефлексивно-ориентированной среды) и методика их реализации. Разработана и проверена модель формирования готовности будущих медицинских сестер к профессиональной самореализации.

Ключевые слова: будущие медицинские сестры, профессиональная самореализация, готовность к профессиональной самореализации, педагогические условия, формирование.

Sirak I. P. The formation of readiness of future nurses for their professional self-realization. – Qualifying scientific work as a manuscript.

Dissertation for obtaining a scientific degree of a candidate of pedagogical sciences in speciality 13.00.04 – theory and methodic of professional education. – Vinnytsia Mykhailo Kotsiubynsky State Pedagogical University, Vinnytsia, 2017.

The hypothesis of the study is the assumption that the level of readiness of future nurses for professional self-fulfillment will increase because of their professional training focus in medical colleges to professional self- fulfillment and is provided by the formation of motivational attitudes of future nurses for professional self-realization with the help of simulation, cognitive activity of students by means of information and communication technologies; by development and implementation of extracurricular activities program in medical college to prepare future nurses for professional self-realization; by the creation of a reflexive-based environment in medical college, by application of methods of formation of readiness of future nurses for their professional self-fulfillment in the educational process .

The analysis of scientific papers on the definite problem gives reason to interpret the term «self-realization» as the identification and development of human personal abilities in all areas of life. «Self-realization of future nurses» is the practical implementation of individual creative potential of students determined by set of their perceptions about their professional and medical skills, reflecting the extent possible actualization of creative potential of students in the targeted medical activities and is focused on the appropriate outcome. «The rediness of future nurses to their professional self-realization» is understood as a personal characteristic that comprises focus on self-realization in the future professional activities, the desire to expand, deepening and continuous improvement of professional knowledge and skills; desire for full disclosure of their own professional capacity in various forms of professional activity, which leads to self-transformation of the individual in learning process in medical college. Training of future nurses is recognized as a part of the system of their evel education, which involves the mastery of knowledge, skills and abilities defined in the standard of medicine, and are necessary for future spesialists to provide nursing care to patients and focus on the most effective preparation for their professional self-fulfillment.

Four interrelated components are singled out in the structure of readiness of future nurses to their professional self-fulfillment: motivational, cognitive, operational, reflective. According to the examined components, criteria and indicators of readiness

of future nurses to professional self-fulfillment are defined: motivation, goals, interests, values, attitude toward nursing profession and the professional self-realization; there is a requirement for professional self-realization, the installation of self-realization; focus on a perfect mastery of professional knowledge and for professional self-realization; awareness of the importance of their activities and the need for professional self-fulfillment (motivational value criterion); level of mastering of professional knowledge; independent thinking; empathy (propensity for empathy); formation of personal qualities (responsibility, strictness, integrity, determination, perseverance, self-control, etc.), positive professional «self-concept» (cognitive-personal criterion); professional formation of practical skills and abilities; creative activity, the most complete actualization and realization of professional skills in the practice, the ability to solve professional problems creatively; interoperability (the ability and skills of professional communication) with patients, doctors, other nurses, relatives of the patient; autonomy quasi professional activities (creative and activity criteria); self-designing ability of own professional qualities, self-government ability; reflection capacity; self-regulation capacity; ability to evaluate results and adjust their own training (reflexive-regulatory criterion).

Prepared and introduced scientific and methodical support of the formation of readiness of future nurses for professional self-fulfillment is based on methodological approaches and specific teaching principles of training of future nurses for professional self-fulfillment. It contains a teacher's guide, teaching guidelines. The textbook «Readiness of future nurses for their professional self-realization» discloses the essence and structure of the concept of «readiness of future teachers for professional self-development», didactic and specific principles of training of future nurses for their professional self-fulfillment, etc. The guidelines «Professional self-fulfillment of future nurses: diagnostic methods» provides guidance on the application of diagnostic techniques, questionnaires by teachers of medical colleges that they can use in their work in order to prepare future nurses for professional self-fulfillment. The introduction of scientific and methodological support into educational process in medical colleges has proven its feasibility to prepare future teachers for continuing professional self-development.

Carried theoretical and experimental work, of course, does not cover all aspects of training future nurses for their professional self-fulfillment. Prospects for further research are perceived in creation of teaching and methodological support for the formation of readiness of future nurses to their professional self-fulfillment by means of information and communication technologies; the formation of readiness for professional self-realization among students of other training areas and specialties that are taught in medical colleges.

Keywords: future nurses; professional self-fulfillment (self-realization); readiness of future nurses for their professional self-realization; criteria, indicators, levels of readiness of future nurses for their professional self-realization; pedagogical conditions.